

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1396-11

meddelad i Stockholm den 16 juli 2012

KLAGANDE

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms beslut den 17 februari 2011 i mål nr 166-11, se bilaga

SAKEN

Utträde ur arbetslöshetskassa

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

YRKANDE M.M.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) yrkar att kammarrättens återförvisningsbeslut ska undanröjas och anför följande. Bestämmelsen i

Dok.Id 120911

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

47 § andra stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, LAK, måste tolkas utifrån sitt syfte att skydda arbetslöshetskassans verksamhet och de medlemmar som betalar sin medlemsavgift på föreskrivet sätt. Detta syfte framgår av att styrelsen kan bevilja fortsatt medlemskap för den som brustit i sina åtaganden genom att inte betala medlemsavgiften i tid. I bestämmelsen regleras en undantagssituation. Det är därför rimligt att tolka den så att en tjänsteman vid kassan kan pröva utträdesfrågan om huvudprincipen i 45 § bedöms vara tillämplig och att kassans styrelse måste fatta beslut endast när det är fråga om ett avsteg från denna genom att särskilda skäl anses föreligga enligt 47 § andra stycket.

AA har förelagts att svara i målet men har inte hörts av.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering

Enligt 45 § första stycket LAK ska en medlem anses ha utträtt ur en arbetslöshetskassa, om medlemmen vid utgången av andra månaden efter den tid på vilken en medlemsavgift belöper inte har betalat avgiften till kassan och inte heller har anmält ett förhållande på vilket befrielse från betalningsskyldighet kan grundas. Medlemmen ska anses ha utträtt ur kassan vid den tidpunkten.

Om en arbetslöshetskassa anser att en medlem trätt ut ur kassan på grund av bristande betalning enligt 45 § ska kassan fatta beslut om utträdet (47 a §).

En arbetslöshetskassas styrelse får enligt 47 § första stycket medge att en medlem får fortsätta att vara medlem, även om medlemmen låtit bli att inom den tid som framgår av 45 § anmäla ett förhållande som befrielse från betalningsskyldighet kan grundas på. Enligt andra stycket får styrelsen även i andra fall, om det finns särskilda skäl, besluta att en medlem får fortsätta att vara medlem även om medlemmen inte inom den tid som framgår av 45 § betalat medlemsavgiften.

Bestämmelsen om möjlighet för styrelsen i arbetslöshetskassor att meddela sådan dispens infördes ursprungligen i 11 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor. I förarbetena betonas undantagskaraktären av denna möjlighet och anges att frågan om dispens i första hand bör prövas av arbetslöshetskassans styrelse (andra lagutskottets utlåtande nr 54, i bihang till riksdagens protokoll 1944).

Enligt 22 § LAK företräder styrelsen arbetslöshetskassan, men styrelsen får bemyndiga kassaföreståndaren att företräda kassan, om det inte är förbjudet enligt stadgarna. I 37 a § föreskrivs sedan den 1 januari 2010 en särskild möjlighet för styrelsen att uppdra åt kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning, dock inte i ärenden om omprövning av sådana beslut.

En arbetslöshetskassas beslut i ärenden om rätt till medlemskap och medlemsavgifter får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (95 § första stycket). En enskild får dock inte överklaga innan kassan har omprövat sitt beslut (96 §).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Det är en arbetslöshetskassas styrelse som i lagen getts befogenhet att låta en medlem kvarstå som sådan trots utträde på grund av bristande betalning av medlemsavgifter. Beslut att medge fortsatt medlemskap får inte delegeras.

Varken i lagen eller i förarbetena lämnas uttryckligt besked i frågan om delegationsförbudet också avser beslut att vägra fortsatt medlemskap.

I förarbetena till 47 a § LAK anges att det ligger i den enskildes intresse att så fort som möjligt få vetskap om att kassan inte längre betraktar honom eller henne som medlem eftersom det medför väsentliga rättsverkningar att inte längre vara

medlem i kassan (prop. 1999/2000:139 s. 82). Bristande betalning kan inte sällan jämföras med att medlemmen ansöker om utträde. Ett utträdesbeslut som fattas på denna grund innebär ett konstaterande av att betalning inte skett och ger en bekräftelse på att utträde begärts. Det är därför rimligt att sådana beslut kan delegeras med stöd av den allmänna delegationsbestämmelsen i 22 §.

Prövningen av om det finns rätt till fortsatt medlemskap på grund av särskilda skäl är av en annan karaktär än ett beslut enligt 47 a § om utträde. Om delegation vore tillåten skulle det innebära att kassans styrelse inte tillförsäkras möjlighet att medge fortsatt medlemskap trots sin skyldighet att göra det när det föreligger särskilda skäl. Detta kan inte accepteras i fall då en medlem begär att få kvarstå som medlem under återopande av att det föreligger särskilda skäl. En befogenhet att delegera beslutsfattande innefattar en prövning av huruvida särskilda skäl föreligger och kan därför inte, även om den begränsas till att avse vägrat fortsatt medlemskap, anses omfattad av den allmänna delegationsmöjligheten enligt 22 §.

Av det anförda följer att om en medlem i en begäran hos en arbetslöshetskassa om att få kvarstå som medlem uttryckligen återopar omständigheter som enligt denne ska betraktas som sådana särskilda skäl som avses i 47 § andra stycket LAK för fortsatt medlemskap ska styrelsen fatta beslut i frågan. Detsamma gäller om de återopade omständigheterna kan anses innefatta sådana skäl.

AA har anförts vissa personliga omständigheter som skäl för sin begäran om att få kvarstå som medlem i arbetslöshetskassan. Hon får anses hävda att dessa utgör sådana särskilda skäl som innebär rätt till fortsatt medlemskap. Det

har därmed ålegat kassans styrelse att ta ställning till om dessa utgjorde särskilda skäl i den mening som avses i 47 § andra stycket LAK. Överklagandet ska därför avslås.

Mats Melin

Karin Almgren

Skiljaktig mening

Eskil Nord

Helena Jäderblom

Skiljaktig mening

Christer Silfverberg

Ulla Perttu

Föredragande justitiesekreterare

SKILJAKTIG MENING

Justitieråden Karin Almgren och Eskil Nord är av skiljaktig mening och bifaller överklagandet. De anser att skälen för avgörandet borde haft följande lydelse.

Av 23 § LAK framgår att styrelsen svarar för arbetslöshetskassans organisation och förvaltning av kassans angelägenheter medan kassaföreståndaren ansvarar för

den löpande förvaltningen enligt de riktlinjer och anvisningar som styrelsen meddelar.

Enligt 45 § första stycket LAK ska en medlem anses ha utträtt ur en arbetslöshetskassa, om medlemmen vid utgången av andra månaden efter den tid på vilken en medlemsavgift belöper inte har betalat avgiften till kassan och inte heller har anmält ett förhållande på vilket befrielse från betalningsskyldighet kan grundas. Medlemmen ska anses ha utträtt ur kassan vid den tidpunkten. Kassan ska enligt 47 a § fatta beslut om utträdet.

Enligt 47 § första stycket LAK får arbetslöshetskassans styrelse medge att en medlem får fortsätta att vara medlem, även om medlemmen låtit bli att inom den tid som framgår av 45 § anmäla ett förhållande som befrielse från betalningsskyldighet kan grundas på. Enligt andra stycket får styrelsen även i andra fall, om det finns särskilda skäl, besluta att en medlem får fortsätta att vara medlem även om medlemmen inte inom den tid som framgår av 45 § betalat medlemsavgiften.

Ordalydelsen av 47 § LAK hindrar inte att andra beslut till följd av medlems bristande betalning än beslut om att medge fortsatt medlemskap fattas av tjänsteman vid arbetslöshetskassan. Finner tjänstemannen att det föreligger särskilda skäl för fortsatt medlemskap är denne skyldig att hänskjuta frågan till kassans styrelse för beslut. Tjänsteman vid kassan kan således på sätt som skett avslå en begäran om fortsatt medlemskap. Överklagandet ska därför bifallas.

Avd. I

Föredraget 2012-05-30